

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

GAB.422.8.2018.BS

Warszawa, 13 sierpnia 2018 roku

Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Skłamał Panisko Ministrze,

adopcja jest najlepszym rozwiązaniem dla dziecka w przypadku, gdy nie może ono wychowywać się w rodzinie biologicznej. Nowe, właściwie dobrane do potrzeb dziecka środowisko rodzinne, gwarantuje dziecku wszechstronny rozwój, zaspokojenie jego potrzeb psychicznych, fizycznych, społecznych, moralnych i duchowych, co pozwala na prawidłowe ukształtowanie osobowości dziecka. Adopcja jest zdarzeniem prawnym, powodującym powstanie takiego samego stosunku, jaki istnieje między rodzicami biologicznymi i ich dziećmi. Musi mieć charakter trwały, zapewniający odpowiednie dla konkretnego dziecka, stabilne środowisko rodzinne, dlatego tak duże znaczenie mają dobre prawo, dobór rodziców adopcyjnych do dziecka oraz przestrzeganie przewidzianych prawem procedur.

Rzecznik Praw Dziecka od wielu lat występował do różnych podmiotów, m.in. Prezydenta RP, Sejmu RP, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o podjęcie działań, w tym legislacyjnych, w celu zmiany lub uzupełnienia obowiązujących regulacji prawnych dotyczących adopcji¹, a także do prezesów sądów

¹ http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2016_11_21_mrpips_standardy_adopcyjne.pdf
http://brpd.gov.pl/sites/default/files/2017_08_24_wyst_mrpips_standardy.pdf

apelacyjnych w sprawie sprawnego prowadzenia postępowań o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka, przesyłania przez sądy postanowień o pozbawieniu władzy rodzicielskiej do ośrodków adopcyjnych².

Wiele ze zgłoszonych przez Rzecznika postulatów zostało uwzględnionych w przepisach prawa, w szczególności uregulowano prawnie adopcję ze wskazaniem, uszczelniono procedury adopcyjne, wprowadzono ochronę tajemnicy adopcji na wokandach sądowych oraz ochronę trwałości adopcji. Niektóre z propozycji Rzecznika zostały ujęte w trwających obecnie pracach legislacyjnych.

O jakości ochrony dziecka i rodziny w adopcji stanowi nie tylko ustanowione prawo, ale także jego stosowanie przez ustawowo upoważnione do tego podmioty – sąd orzekający, ośrodek adopcyjny i organizatora pieczy zastępczej.

Adopcja dotyczy wyłącznie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, tj. gdy prawomocnie pozbawiono władzy rodzicielskiej rodziców³ lub rodzice wyrazili zgodę na adopcję dziecka⁴. Sąd ma obowiązek ustanowić dla dziecka opiekę w terminie 7 dni od uprawomocnienia się

---

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/2018_07_11_uwagi_rzecznika_praw_dziecka_do_projektu_ustawy_o_wspieraniu_rodziny_i_systemie_pieczy_zastepczej.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/2017_11_08_wyst_ms.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/2018_04_03_wyst_mrpips.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/2018_07_12_wyst_kodeks.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2009_02_20.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2016_04_18_mrpips.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2017_05_10_prezydent_rp.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/2017_11_30_wyst_marszalek.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2016_11_25_prezydent.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/2017_12_29_wyst_ms.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2016_01_31_mrpips.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/2017_12_13_wyst_mrpips.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2015_10_28_mrpips.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2012_02_15_ms.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2013_04_19_ms.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2013_04_19_mrpips.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2013_04_19.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2013_03_08_ms.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2012_10_24_mrpips.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wystapienieMPIPS_2012_09_28.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2012_07_19_ms.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2012_02_15.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2011_05_16.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2011_04_19_ms.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2014_06_12_ms.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2010_02_18_mrpips.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2008_14_01.pdf

² http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2017_07_13_psa_0.pdf

http://brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2016_12_06_sedziowie.pdf

³ Art. 111 § 1, § 1a oraz art. 114 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

⁴ Art. 119¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

postanowienia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej⁵. Także w terminie 7 dni sąd ma obowiązek przesłania postanowienia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej do właściwego ośrodka adopcyjnego⁶.

Zgodnie z art. 154 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁷, prowadzenie procedur adopcyjnych oraz przygotowanie kandydatów na rodziców adopcyjnych, stanowi wyłączną kompetencję ośrodka adopcyjnego.

Do zadań ośrodka adopcyjnego należy, w szczególności: kwalifikacja dzieci do adopcji, dobór rodziny adopcyjnej właściwej ze względu na potrzeby dziecka, wywiad adopcyjny⁸, sporządzanie karty dziecka⁹, wydawanie opinii kwalifikacyjnej dla kandydatów na rodziców adopcyjnych¹⁰ oraz jej przesłanie do sądu, a także pomoc w przygotowaniu wniosku o adopcję i zgromadzeniu niezbędnych dokumentów¹¹.

Sąd opiekuńczy wszczyna postępowanie adopcyjne na wniosek adoptującego¹². We wniosku należy wskazać również ośrodek adopcyjny, w którym wnioskodawca był objęty postępowaniem adopcyjnym¹³. Sąd ma obowiązek zwrócić się do ośrodka adopcyjnego wskazanego we wniosku, m.in. o opinię kwalifikacyjną o kandydatach do adopcji dziecka¹⁴. O toczącym się postępowaniu w sprawie adopcji dziecka niezgłoszonego do ośrodka adopcyjnego sąd zawiadamia prokuratora¹⁵. Sąd orzeka o adopcji po przeprowadzeniu rozprawy, na którą wzywa kandydatów na rodziców adopcyjnych oraz osoby, których zgoda na adopcję jest potrzebna¹⁶. Przed wydaniem orzeczenia, sąd występuje o opinię do ośrodka adopcyjnego, a w razie potrzeby uzasadnionej dobrem dziecka może zasięgnąć opinii innej specjalistycznej placówki¹⁷.

Co do zasady, do adopcji potrzebna jest zgoda dziecka, które ukończyło 13 lat¹⁸, a jeżeli adoptowany nie ukończył 13 lat, sąd powinien go wysłuchać¹⁹. Zgodnie z art. 216¹ Kodeksu postępowania cywilnego, sąd ma obowiązek wysłuchania dziecka w sprawach dotyczących

---

⁵ Art. 145, art. 149 § 4 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

⁶ Art. 578 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego.

⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998).

⁸ Art. 156 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁹ Art. 164 ust. 2 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹⁰ Art. 114¹ § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

¹¹ Art. 585 § 2² pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego.

¹² Art. 585 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego.

¹³ Art. 585 § 2¹ Kodeksu postępowania cywilnego.

¹⁴ Art. 585 § 2² pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego.

¹⁵ Art. 585² Kodeksu postępowania cywilnego.

¹⁶ Art. 585 § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 120 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

¹⁷ Art. 586 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego.

¹⁸ Art. 118 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

¹⁹ Art. 118 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz art. 576 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego.

jego osoby, jeżeli pozwala na to rozwój umysłowy dziecka, jego stan zdrowia i stopień dojrzałości.

Przed orzeczeniem adopcji sąd może określić sposób i okres osobistej styczności kandydatów na rodziców adopcyjnych z dzieckiem²⁰. Przy wykonywaniu nadzoru nad przebiegiem osobistej styczności, sąd korzysta z pomocy ośrodka adopcyjnego, a w razie potrzeby, organu pomocniczego w sprawach opiekuńczych²¹.

Postępowanie adopcyjne kończy wydanie postanowienia o orzeczeniu adopcji albo o umorzeniu postępowania.

Powodem podjęcia przez Rzecznika Praw Dziecka analizy akt sądowych w sprawach o adopcję były sygnały o występujących nieprawidłowościach w działalności sądów i ośrodków adopcyjnych, które mogły zagrażać dobru dziecka oraz rzutować negatywnie na prawidłowość i sprawność przebiegu procesów adopcyjnych. W tym celu, Rzecznik zwrócił się do sądów rejonowych o przesłanie akt spraw sądowych z zakresu orzeczonych adopcji za lata 2014-2017. Z danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że we wskazanym okresie orzeczono łącznie 12 984 adopcje.

Do Biura Rzecznika Praw Dziecka w miesiącach od stycznia do czerwca 2018 r. przekazano z sądów akta 6 262 spraw. Do badania wybrano losowo 740 akt.

Badanie obejmowało analizę: akt sądowych w oparciu o zawarte w nich dokumenty dotyczące dziecka i kandydatów na rodziców adopcyjnych; postępowania sądowego prowadzonego wobec dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej; postępowania sądowego prowadzonego po złożeniu wniosku o adopcję oraz postępowania adopcyjnego prowadzonego wobec dziecka i kandydatów na rodziców adopcyjnych w ośrodkach adopcyjnych.

Choć każda z badanych spraw miała swoją specyfikę, analiza akt pozwoliła dostrzec, że postępowania o orzeczenie adopcji nie są prowadzone w sposób gwarantujący w pełni ochronę dobra dziecka adoptowanego. Zastrzeżenia budziły w szczególności niżej wymienione kwestie:

- 1) średni okres ustanowienia przez sąd opieki dla dzieci w przypadku pozbawienia ich rodziców władzy rodzicielskiej wynosił 130 dni od uprawomocnienia się orzeczenia, a były także sprawy, w których ustanowienie opieki następowało w 1250 dniu. W 64 sprawach sąd nie ustanowił opiekuna dziecka;

---

²⁰ Art. 120¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

²¹ Art. 120¹ § 4 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

- 2) w przypadku wyrażenia zgody na adopcję na podstawie art. 119¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego średni okres oczekiwania na ustanowienie dla dziecka opieki wynosił 26 dni, a maksymalny okres po jakim sąd ustanowił opiekę to 365 dni. W 4 sprawach sąd nie ustanowił opiekuna dziecka;
- 3) liczba adopcji ze wskazaniem stanowiła 7% adopcji pozarodzinnych (do 17 września 2015 r. – orzeczono 23 adopcje, od 18 września 2015 r. - orzeczono 8 adopcji). Po wprowadzeniu w życie postulowanych przez Rzecznika Praw Dziecka zmian przepisów ograniczających adopcję ze wskazaniem do kręgu osób spokrewnionych z rodzicami dziecka²², sądy orzekły w 8 sprawach adopcję ze wskazaniem sprzecznie z obowiązującym prawem;
- 4) tylko w 30% spraw dotyczących adopcji pozarodzinnej do akt sądowych dołączono dokument potwierdzający kwalifikację dziecka do adopcji;
- 5) aż w 62% spraw dotyczących adopcji pozarodzinnej, dziecko, którego dotyczył wniosek o adopcję nie zostało wcześniej zgłoszone przez podmiot uprawniony do ośrodka adopcyjnego;
- 6) średnia liczba dni pomiędzy datą ustanowienia opiekuna dziecka a zakwalifikowaniem dziecka do adopcji przez ośrodek adopcyjny wynosiła 45 dni. Maksymalna liczba dni pomiędzy tymi zdarzeniami wynosiła 771 dni;
- 7) w przypadku adopcji dziecka niezgłoszonego do ośrodka adopcyjnego, sąd wykonał obowiązek wynikający z art. 585² Kodeksu postępowania cywilnego tylko w 13% spraw;
- 8) tylko w 9% wszystkich orzeczonych adopcji sąd ustanowił kuratora procesowego dla dziecka;
- 9) w 15% spraw sąd orzekł adopcję dziecka przez rodzinę zastępczą. W sprawach tych 73% stanowiły bezdzietne niezawodowe rodziny zastępcze, którym powierzono pełnienie funkcji rodziny zastępczej. Adopcje te dotyczyły przede wszystkim dzieci poniżej 1 roku życia, rodziny te odbierały dzieci bezpośrednio po urodzeniu ze szpitala. W ten sposób pominięto przepisy dotyczące, m.in. doboru kandydatów na rodziców adopcyjnych oraz wymagań dla rodziców adopcyjnych. W większości, rodzicami adopcyjnymi małych dzieci zostały osoby powyżej 50. roku życia;
- 10) w 26% spraw wystąpiła adopcja wewnątrzrodzinna (adopcja dziecka przez małżonka jednego z rodziców dziecka). 82 % stanowiły adopcje dziecka żony adoptującego,

---

²² Art. 119^{1a} Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego – wejście w życie od dnia 18 września 2015 r.

18% to adopcje orzeczone wobec żony ojca dziecka. W tej ostatniej grupie aż 91% stanowiły adopcje dziecka pochodzącego ze związku mężczyzny z inną kobietą (tzw. zdrady małżeńskie). Małżonkowie przejmowali opiekę nad dzieckiem bezpośrednio po porodzie, za zgodą matki biologicznej, która w formie umowy, aktu notarialnego lub innego dokumentu przekazywała dziecko pod opiekę tych osób, wyrażając jednocześnie zgodę na adopcję dziecka. Mężczyzna uznawał ojcostwo dziecka przed kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego. Taki stan rzeczy otwiera drogę do szybkiej i uproszczonej adopcji dziecka przez żonę mężczyzny, który uznał ojcostwo dziecka;

- 11) średni okres od złożenia do sądu wniosku o adopcję do dnia orzeczenia o adopcji wynosił 139 dni. Minimalny czas orzekania to 7 dni, maksymalny to 871 dni. W badaniu uwzględniono 735 spraw, ponieważ w 5 sprawach brak było daty złożenia wniosku o adopcję do sądu;
- 12) w 71% spraw sąd zlecił kuratorowi sądowemu przeprowadzenie wywiadu środowiskowego dotyczącego kandydatów na rodziców adopcyjnych. Ponadto sądy zlecały przeprowadzenie wywiadów środowiskowych przez Policję, pracowników MOPS, PCPR, GOPS, a także występowały do specjalistycznych psychiatrycznych zespołów opieki zdrowotnej, centrów terapii i profilaktyki uzależnień z zapytaniem, czy kandydaci na rodziców adopcyjnych są tam zarejestrowani lub leczą się oraz wskazaniem, że zapytanie związane jest z postępowaniem o adopcję;
- 13) w 77% spraw sąd wydał postanowienie o osobistej styczności kandydatów na rodziców adopcyjnych z dzieckiem. Aż w 51% spraw sądy pomijały nadzór ośrodka adopcyjnego nad przebiegiem osobistej styczności kandydatów na rodziców adopcyjnych z dzieckiem;
- 14) w sprawach prowadzonych po 18 września 2015 r., przed orzeczeniem adopcji, tylko w 22% spraw sąd wystąpił do ośrodka adopcyjnego o przesłanie opinii, o której mowa w art. 586 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego;
- 15) tylko w 15 % spraw dziecko zostało wysłuchane przez sąd. W badaniu przyjęto granicę wieku dziecka wysłuchiwanego po ukończeniu przez nie 5 roku życia.;
- 16) 21% kandydatów na rodziców adopcyjnych nie zgłosiło się do ośrodka adopcyjnego, pomimo to sąd orzekł adopcję;
- 17) 29% kandydatów na rodziców adopcyjnych nie przedłożyło wymaganej art. 114¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego opinii kwalifikacyjnej;

- 18) w 11% spraw załączono do akt sprawy kartę dziecka, zawierającą informacje dotyczące w szczególności sytuacji rodzinnej, w tym rodziców biologicznych, rodzeństwa dziecka, sytuacji prawnej dziecka, jego stanu zdrowia i rozwoju oraz pobytu dziecka w pieczy zastępczej i jej formach;
- 19) tylko w 29% spraw możliwe było ustalenie okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Średni okres pobytu dziecka w pieczy zastępczej do czasu orzeczenia adopcji wynosił 533 dni, maksymalny okres to 3650 dni;
- 20) niektóre sądy przesyłały odpisy postanowień o osobistej styczności lub o adopcji, zawierające dane rodziny adopcyjnej do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR, MOPS, GOPS, placówek opiekuńczo-wychowawczych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zastępczych, w których przebywało dziecko przed orzeczeniem adopcji a nie będących opiekunem dziecka.

Analiza badanych akt sądowych dostarczyła ważnych informacji i pozwoliła dostrzec następujące uchybienia, które naruszają dobro dziecka lub jego interes oraz powodują, że dziecko jest niewłaściwie reprezentowane w postępowaniu sądowym:

- przewlekłość postępowania sądowego w sprawach o ustanowienie opiekuna dziecka po pozbawieniu jego rodziców władzy rodzicielskiej, po wyrażeniu przez rodziców zgody na adopcję dziecka oraz przewlekłość prowadzenia postępowania o orzeczenie adopcji;
- brak bieżącej analizy sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, co powoduje nieuzasadnione długie okresy ich przebywania w pieczy;
- orzekanie przez sądy o adopcji ze wskazaniem sprzecznie z obowiązującym art. 119^{1a} Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego;
- orzekanie przez sądy w przedmiocie adopcji z pominięciem przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- orzekanie przez sądy o adopcji z pominięciem ośrodka adopcyjnego;
- niewykonywanie przez podmioty uprawnione²³, w tym sądy, obowiązku zgłoszenia do właściwego ośrodka adopcyjnego dziecka, które ma uregulowaną sytuację prawną i mogłoby zostać zakwalifikowane do adopcji pozarodzinnej;
- niewykonywanie przez sądy obowiązku, o którym mowa w art. 585² Kodeksu postępowania cywilnego, dotyczącego zawiadomienia prokuratora o toczącym się

---

²³ Art. 164 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

postępowaniu w sprawie adopcji pozarodzinnej dziecka niezgłoszonego do ośrodka adopcyjnego;

- brak właściwej reprezentacji dzieci adoptowanych w postępowaniu sądowym (opiekun dziecka, kurator procesowy);
- pomijanie przez sądy pomocy ośrodka adopcyjnego lub innych organów pomocniczych, o której mowa w art. 120¹ § 4 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, przy wykonywaniu nadzoru nad przebiegiem styczności kandydatów na rodziców adopcyjnych z dzieckiem;
- niewykonywanie przez sądy obowiązku wynikającego z art. 585 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego, dotyczącego żądania przesłania opinii ośrodka adopcyjnego;
- brak wysłuchania dziecka adoptowanego;
- brak należytej staranności w gromadzeniu i przeprowadzaniu dowodów oraz orzekanie przez sądy o adopcji bez wymaganych prawem dokumentów;
- brak analizy zasadności i wielokrotność orzekania o tymczasowym powierzeniu funkcji rodziny zastępczej, o którym mowa w art. 112⁵ § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego;
- brak należytej staranności w ocenie dobra dziecka przy orzekaniu o adopcji wewnątrzrodzinnej;
- naruszanie zasady poufności w postępowaniu o orzeczenie adopcji;
- przewlekłość w czynnościach ośrodków adopcyjnych w kwalifikowaniu dzieci do adopcji.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka²⁴, zwracam się do Państwa z prośbą o analizę zasygnalizowanych problemów oraz wyników przeprowadzonego przez Rzecznika Praw Dziecka badania akt sądowych, a także o podjęcie działań w zakresie posiadanych kompetencji, w celu skuteczniejszego zabezpieczenia praw dzieci adoptowanych w sprawach o orzeczenie adopcji.

z wyprzedzeniem
Magdalena Szlachetka

---

²⁴ Dz.U. z 2017 r. poz. 922